

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Димитър Илиев Балкански

ШУ „Епископ Константин Преславски”

Относно: материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” по: област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...(Методика на обучението по изобразително изкуство).

Данни за конкурса

В конкурса за „професор” публикуван в Държавен вестник бр. 24/25.03. 2022г. за нуждите на Тракийски университет, кандидатства **доц. д-р Ани Димова Златева**, която е единствен кандидат. Кандидатът е представил всички необходими документи за участие в конкурса, достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор” и академичната длъжност „доцент” и по смисъла на ЗРАСРБ има право да участва в него. В декларация за достоверност декларира, че представената информация е достоверна и е подготвена съгласно изискванията на ЗРАСРБ и ПРАСТрУ. Всички научни трудове представени в конкурса за академичната длъжност „професор” са нейни авторски разработки и по никакъв начин не накърнява чужди авторски права. Използваната литература е цитирала коректно на всички места, на които е споменала за нея.

Данни за кандидата

През 1995 г. доц. д-р Ани Златева завършва висшето си образование във ВТУ „Свети свети Кирил и Методий”, ФИИ, в специалност „Педагогика на изобразителното изкуство”, Диплом – серия А95/ ВТУ, №00413, с квалификация – преподавател по изобразително изкуство и естетика – специалист по скулптура. През периода 1995 – 1996 г. е дизайнер в ИК “Домино” – гр. Ст. Загора, а през 1996 – 2002 г. е художник на свободна практика - Проектиране и изработка на витражи. От 2006 г. е главен асистент, а през 2013 г. и е присъдена академичната длъжност „доцент” в ПФ на Тракийски университет, гр. Стара Загора.

Доц. д-р Ани Златева защитава дисертация в областта на научната специалност „Методика на обучението по изобразително изкуство”, СНС по педагогика към ВАК; Област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., през 2006 г. и получава докторска степен. Тема на дисертационния труд: „Стереотипните изображения в рисунките на децата от начална училищна възраст”.

Професионалните научни интереси на доц. д-р Ани Златева са в областта на педагогиката, теорията и методиката на обучението по изобразително изкуство, арттерапията. Притежава дигитални умения – владее офис пакет (програма за обработка на текст и за презентации), познания в областта на графичните програми за създаване и обработка на изображения, умения в проектиране и създаване на интериорен дизайн. Притежава сертификати от обучителни семинари, от кръгли маси, от научни форуми в национален и международен план. Участва в редколегии на научни издания у нас и в чужбина. Била е член на научно жури за изготвяне на становище за присъждане на ОНС „доктор“. Участвала е в множество вътрешноуниверситетски, национални и международни проекти в страната и чужбина. Извършва разнообразна експертна дейност за държавни, общински и обществени институции, посветени на проблеми на художественото образование.

Описание на научните трудове

От приложените документи и материали е видно, че научноизследователската дейност, представена от доц. д-р Ани Златева отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на Тракийски университет, гр. Стара Загора. Кандидатът в конкурса изпълнява минималните национални изисквания по чл. 2б, ал.2 и 3 от ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „професор“. Количествените наукометрични показатели на представените материали удовлетворяват и надвишават изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

В конкурса за „професор“ доц. д-р Ани Златева участва с 20 научни публикации, които са представени след придобиване на академичната длъжност „доцент“ и засягат следните научни области на проучване и анализиране: **Монография - 3**, (2 самостоятелни и 1 глава от монография); **Учебници – 6**, в колектив; **Статии – 11**, публикувани в сборници и годишници в страната и чужбина.

Всички трудове в списъка от научно-приложна продукция, представени от доц. д-р Ани Златева, са публикувани и са създадени в периода 2013 г. – 2022 г. Те са пряко свързани с тематиката на обявения конкурс за „професор“ по научната специалност - Методика на обучението по изобразително изкуство и свидетелстват за силна публикационна активност на кандидата.

Считам, че специално внимание като основен хабилитационен труд заслужава монографията **„Интерактивни занимания с изкуство в неформална среда“**, Академично издателство на Тракийски университет, стр. 282, 2022 г. ISBN: 978-954-338-193-7.

Монографията разглежда особеностите на организацията и провеждането на интерактивни занимания с изкуство в неформална среда. В

научния труд са изяснени: възникването и концепцията на неформалното образование, както и приложимите за този вид обучение практики и подходи.

В исторически аспект се представят прилагането на различни форми на неформално образование в България, като основно място е отделено на читалищната дейност. Изяснен е начина на използване на неформалното образование в музейна и галерийна среда и основната роля, която музейната педагогика има при неговото прилагане. Акцентува се на неформалното образование при обучението с визуални изкуства и развитието на занимания с изобразителни изкуства в неформална среда в България.

Отделено е внимание на интерактивните форми на педагогическо взаимодействие и тяхното използване в заниманията с визуални изкуства. Представено е обучението в електронна среда и различните форми на прилагане на неформално обучение в тази среда. Описани са различни форми на интерактивни занимания с изкуство в популярна градска среда и са анализирани резултатите, получени вследствие на тяхното провеждане. Споделен е опит от прилагането на интерактивни занимания и техните педагогически аспекти на комуникация с визуалното изкуство в музейна среда. Предложен е сравнителен анализ на резултати от интерактивни неформални занимания с изкуство в реална, електронна и хибридна среда, а в заключение са изведени и съответни изводи.

Изключително полезен за педагогическата практика по изобразителни дейности в детската градина и за студентите от педагогическите специалности е монографичният труд **How to read children's drawings, Malta. University of Malta. Centre for Resilience & Socio-Emotional Health.** ISBN: 978-99957-890-5-3 (electronic), (2019). ISBN: 978-99957-890-4-6 (paperback).

В монографията се разглеждат особеностите на изобразителния процес и ролята му при определяне на етапите в развитието на детската рисунка. Представени са определени етапи, според различни изследователи на детските рисунки - Виготски, Гудинъф, Рид, Голомб, Малхиоди и др.

В монографичния труд са представени едни от най-често използваните рисувателни методики в съвременната педагогическа и психологическа практика. Показани са някои от основните принципи при диагностиката по детските рисунки и диагностичните рисувателни тестове. Изяснява се как рисунките на децата разкриват две важни измерения на тяхното развитие: интелектуално и психолого-емоционалното им развитие.

Авторът разглежда популярни тестове за рисуване - Draw-a-Person-Test (DAP), основан на Методологията на Goodenough, определящ степента на интелектуално развитие на детето въз основа на рисунка на човешка фигура; Draw-a-Person-Test (DAP), базиран на методологията на Machover, оценяващ психологическото и емоционално състояние на детската личност. Разгледани са някои от методите за оценка на семейните и социалните взаимоотношения на децата, които могат да бъдат изследвани с помощта на методиката на Бърнс и Кауфман (1970), Техника за кинетична рисунка на семейство (KFD)

и тази на Prout and Phillips' (1974), Техника за кинетична училищна рисунка (KSD). Приложен е богат илюстративен материал от рисунки на човешки фигури от деца, показващи различни особености в развитието, които разкриват различията в изобразяването на човешката фигура.

Особено необходима за професионално-методическата подготовка на преподавателите в педагогическите специалности и бъдещите учители, е представената глава от колективна монография: Ани Златева и колектив. **„Компетентностен подход в обучението на студенти от педагогически специалности”**. Академично издателство на Тракийски университет, Стара Загора (2021). ISBN: 978-954-314-104-3.

В нея се систематизират теоретични основи, изграждащи структурата на компетентностен подход в обучението на студенти от педагогическите специалности, който се явява една съвременна тенденция в образователния процес в университетска среда..

За участие в конкурса за „професор” са представени и 6 учебника, използвани в училищната мрежа (1. Ани Златева, Олга Христова, **Моята приказна пътечка към изобразителното изкуство. Познавателна книжка за 3. подготвителна група в детската градина и в училището**. Булвест 2000.; 2. Ани Златева, Олга Христова, **Моята приказна пътечка към изобразителното изкуство. Познавателна книжка за 4. подготвителна група в детската градина и в училището**. Булвест 2000.; 3. Ани Златева и колектив. **Моите приказни пътечки. Методическо ръководство за 3. подготвителна група**, Булвест 2000.; 4. Ани Златева и колектив. **Моите приказни пътечки. Методическо ръководство за 4. подготвителна група**, Булвест 2000.; 5. Ани Златева и колектив. **Моите приказни пътечки. Книга за учителя за 3. подготвителна група**. Булвест 2000.; 6. Ани Златева и колектив. **Моите приказни пътечки. Книга за учителя за 3. подготвителна група**. Булвест 2000.). Тези учебници спомагат да се подпомогне и повиши професионално-педагогическата подготовка на детския учител по образователно направление „Изобразително изкуство”.

Представените статии (11 бр. - 4 бр. публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация и 7 бр. публикувани в реферирани списания с научно рецензиране и в редактирани колективни томове) за конкурса за „професор” от научната продукция на доц. д-р Ани Златева включват теми, разкриващи проблеми на художественото образование и подчертават нови аспекти на предучилищното, училищното и висшето образование в тази област. Те са особено необходими и важни за бъдещата професионално-педагогическа работа на студентите, за учителите и преподавателите от началното и висшето училище.

По-конкретно, темите, които изследва кандидата в своите статии са насочени към: *принципите на дизайн обучението в неформална среда; формиране на социални компетенции в обучението по изобразителни дейности в детската градина; педагогическите аспекти на интерактивната комуникация с изобразителното изкуство в музейна среда; заниманията по изобразително*

изкуство като форма на превенция на отпадането от училище; откриване и обучение на надарени деца и ученици в изкуството; изкуството като средство за развиване на творческия потенциал при деца и ученици със специфични обучителни трудности; възприемане на произведения на изобразителното изкуство от децата в музейна среда; изграждане на визуални възприятия при неподготвени за комуникация с визуалните изкуства студенти-педагози; спецификата на рисунките на талантиливи деца; обучения на родители и учители на надарени и талантиливи деца; развитие на художествените компетенции на студенти от педагогическите специалности в условията на неформално обучение.

Научните публикации на автора, са насочени и съдействат да въвлекат студентите в учебно-възпитателния процес по изобразително изкуство в детската градина и началното училище, научават ги да прилагат иновативни идеи и методи, съобразени с възможностите и интересите на подрастващите.

Научни приноси

Доц. д-р Ани Златева синтезира своята научно-приложна продукция, като прецизно и точно са изведени конкретни научни приноси, които споделям напълно. Представената научна продукция има подчертано научно-теоретичен и практико-приложен характер, като в нея могат да се открият следните приноси:

1. Отчетени са новите насоки в образователната сфера, инспирирани от променящия се начин на живот и изискванията на обществото за подготвени личности в сферата на художественото образование и възпитание. В съответствие със спецификата на учебно-възпитателния процес по изобразително изкуство, педагогическата теория и практика се обогатява с изясняване на теоретични, дидактически и методически проблеми, свързани с обучението на деца, ученици и студенти;

(Приноси от основния хабилитационен труд, монографията „Интерактивни занимания с изкуство в неформална среда”)

2. Представени и изследвани са основни принципи, практики и подходи на обучението в неформална среда, които предполагат включването на интерактивни занимания с изкуство и отразяват съвременните образователни и културни тенденции в образованието. Изследвани са различни форми на неформалното образование в музейна и галерийна среда и ролята на музейната педагогика за тяхното прилагане в заниманията и общуването с изобразителни изкуства в неформална среда в България. След осъществен обстоен исторически преглед на различни форми на неформално образование в България, се акцентува на дейността на читалищата и извънкласните и извънучилищни занимания в исторически план;

3. Теоретично проучени и анализирани са различни интерактивни форми на педагогическо взаимодействие (проблемно базирано учене, съвместно учене, учене чрез опит, активно учене, изследователско учене и учене чрез игра) при занимания с изобразителни изкуства и тяхното прилагане, както в присъствена форма на обучение, така и при обучение в електронна среда. Представени са различни форми за осъществяване на неформално обучение в електронна и онлайн среда, но непосредственото присъствие и съприкосновение с изкуството, с подготвени лектори и педагози в естествена среда – галериите и музеите, си остава основна форма за комуникация и интеракция с изкуството;

4. Изяснени са възможностите и предимствата на занимания с изкуство, за създаване на визуални модели и изпълнение на изобразителни дейности в неформална среда. Описани са интерактивни занимания с изкуство в популярна градска среда, като са анализирани резултатите, получени вследствие на тяхното провеждане. Споделен е опит от осъществяването на интерактивни занимания и техните педагогическите аспекти на комуникация с визуалното изкуство в музейна среда. Представен е сравнителен анализ на резултатите от интерактивни неформални занимания с изкуство в реална, електронна и хибридна среда, за провеждане на ефективно, мотивиращо и привлекателно обучение;

5. Използването на форми на интерактивно педагогическо взаимодействие при заниманията с изкуство в неформална среда провокира засилен интерес у децата и учениците за творчески изяви и необходимост от комуникация с различни форми на изкуството в галериите и музеите. Различните форми на интерактивни занимания с изкуство допринасят за популяризирането на изкуството сред подрастващите и превръщането им в ценители на изкуството;

(Научни приноси от „How to read children's drawings, Malta. University of Malta. Centre for Resilience & Socio-Emotional Health”)

6. Анализирани са особеностите и значението на изобразителния процес, като са определени и най-важните показатели, които го характеризират. Изтъква се неоспоримата му роля при определяне на етапите в развитието на детската рисунка. Запознаването с характеристиките на отделните етапи осигуряват солидни познания за методите на оценяване на детското развитие чрез изобразителната дейност на децата;

7. Изследвани са определени етапи, според различни изследователи на детското творчество - Виготски, Гудинъф, Рид, Голomb, Малхиоди и др., придружени с детски рисунки от дългогодишния педагогически опит на

автора. Повече от 20 години са събирани, анализирани и систематизирани много детски рисунки при занимания на деца с изобразителното изкуство;

8. Представени са едни от най-често използваните рисувателни методики в съвременната педагогическа и психологическа практика. Очертани са някои от основните принципи при диагностиката по детските рисунки и диагностичните рисувателни тестове. Изяснява се ролята на рисунките на децата за интелектуалното и психолого-емоционалното им развитие. Разгледани са някои от методите за оценка на семейните и социалните взаимоотношения на децата, които могат да бъдат изследвани с помощта на методиката на Бърнс и Кауфман (1970), и тази на Prout and Phillips' (1974);

(Приноси в представените научни статии)

9. Специализираната научна литература се обогатява от изследванията на автора, относно значението на развитието на изобразителните умения при деца в неформална среда с прилагане на принципите на дизайн обучението и осъществяването на интегративни връзки с различни научни дисциплини – Педагогика, Изкуство, История, Археология и т.н. Анализирани са интерпретирани визуални прототипи за деца постигнати със средствата на дизайн мисленето на исторически значими артефакти, избрани от колекцията на Историческия музей в Стара Загора;

10. Осъществено е задълбочено изследване, свързано с ранното откриване на надарени деца в областта на изобразителното изкуство. Определени са редица показатели (начин на изграждане на формата и детайлите в изображенията, с отразяването на пространството и с композиционните решения в рисунката,), по които могат да се идентифицират надарените и талантливи деца с изобразително-творчески способности още в ранен етап на тяхното развитие;

11. Проучена е необходимостта от изследване на добри практики за ролята на изкуството в процеса на обучение при деца със специфични обучителни трудности в различните образователни направления, които съдействат за активизиране на зрителните им възприятия и за формиране на визуално-пространствена и изобразителна памет;

12. Резултатите от научната продукция на автора могат да се използват с изследователска цел от различни специалисти – студенти и учители, автори на учебници, експерти в областта на художественото образование, притежаващи научни интереси, насочени към съвременното развитие на обучението по изобразително изкуство.

Преподавателска работа

Доц. д-р Ани Златева провежда лекционни курсове със студенти от следните специалности: ОКС „бакалавър” – ПУП, ПНУП, ПОИИГД, НУП ИКГ. Участва в актуализиране и разработване на нови учебни програми по различни дисциплини в ПФ на ТрУ. Била е научен ръководител на 6 успешно защитили дипломанти. Участва в национален проект „Студентски практики” - Фаза 2 като академичен наставник.

Като потвърждение на активната научно-изследователска дейност на доц. д-р Ани Златева в специализирания печат след придобиване на академичната длъжност „доцент”, са забелязани множество цитирания в: научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (7 броя), монографии и колективни томове с научно рецензиране (9 броя), нереферирани списания с научно рецензиране (12 броя).

Доц. д-р Ани Златева притежава богата *художествено-творческа продукция*. Има реализирани участия в много скулптурни проекти и фестивали в страната (Бургас) и чужбина (Холандия, Филандия, Турция, Италия), в национални и регионални изложби. Член е на групата на старозагорските художници и на Представителството на СБХ – Стара Загора.

Заклучение

Предвид безспорните качества на научната продукция, която включва теми и определя нови аспекти в образованието, разширяващи диапазона от проблематика в обучението по изобразително изкуство в детската градина, началното и висшето училище, убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да дадем **положителна оценка** на кандидатурата, като предлагам на доц. д-р Ани Димова Златева да бъде присъдена академичната длъжност **„професор”** по: област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по изобразително изкуство) за нуждите на Тракийски университет, гр. Стара Загора.

03.09. 2022 г.
Шумен

Изготвил становището:
/проф. д-р Димитър Балкански/